

STEPHAN TALTY

Čierna Ruka

BRATOVÁČIENKA VJAZA MEDZI VÝKRMIOČNÝMI DETEKTÍVOMI
A NAJNEKUTNEJŠIM TAJNÝM SPOLANÍM V AMERIKYTOH DEJINÁCH

premedia

Stephan Talty

ČIERNA RUKA

Bratovražedná vojna medzi výnimočným detektívom
a najukrutnejším tajným spolkom
v amerických dejinách

premedia

Stephan Talty: Čierna ruka

Prvé vydanie

Copyright © 2017 by Stephan Talty

All rights reserved.

Translation © Zuzana Demjánová, 2018

Slovak edition © Vydavateľstvo Premedia, 2018

ISBN 978-80-8159-655-1

Obsah

PROLÓG	11
1	
„Hlavné mesto polovice sveta“	21
2	
Lovec ľudí	37
3	
Smrteľná hrôza	51
4	
Tajomná šestka	67
5	
Rebélia	77
6	
Výbuch	91
7	
Vlna	105
8	
Generál	121
9	
„Postrach“	135
10	
„Ak sa raz narodíš, musíš aj umrieť“	153
11	
„Nemilosrdná vojna“	165
12	
Mesto živých mŕtvol	177

13
Spätňý náraz 187

14
Tajná služba 195

15
Džentlmen 209

16
Na Sicílii 215

17
Čierne kone 227

18
Zapadákov 243

19
Návrat 257

POĎAKOVANIE 272
POZNÁMKA O ZDROJOCH 272
POUŽITÁ LITERATÚRA 273
POZNÁMKY 275

*Venované pamiatke môjho otca,
imigranta*

Talianski imigranti, Malé Taliansko, New York, začiatok 20. storočia.

Non so come si può vivere in questo fuoco!*
Taliánsky imigrant, ktorý sa ocitol prvý raz v New Yorku

* Nechápem, ako sa dá žiť v takom ohni!

Poznámka autora

Spolok Čierna ruka, o ktorom sa píše v tejto knihe, tvorili stovky malých gangov. Zdieľali mnohé taktiky a rituály. Hoci nešlo o entitu v pravom slova zmysle, verejnosť a médiá začiatku dvadsiateho storočia ich tak vnímali a nazývali ich „spolok“ alebo „Čierna ruka“. Urobil som to tiež.

Prológ: Obrovská a stravujúca hrôza

Popoludní 21. septembra 1906¹ sa neposedný chlapec menom Willie Labarbera hral pred obchodom svojich rodičov len dva bloky od jagajúcej sa newyorskej rieky East River. Päťročný Willie sa naháňal s kamarátmi a deti kričali z plných pľúc, púšťali si dole ulicou drevené obruče, smiali sa, keď sa prevrátili na vydláždený chodník. Krčili sa za úradníkmi a robotníkmi a mladými ženami s pštrosími perami na klobúkoch, ktorí sa náhlili domov alebo do jednej z talianskych reštaurácií na okolí. Vždy, keď sa na chodník vyhrnula ďalšia vlna ľudí, deti sa na sekundu či dve stratili navzájom z dohľadu. Keď chodci prešli, opäť sa našli. To sa stalo v to popoludnie asi tucetkrát.

Okolo obchodu prechádzalo veľa ľudí, stovky. A potom, keď už striebristá rieka zľahka zmatnela, sa Willie zvrtol a rozbehol sa dole ulicou, opäť im raz zmizol z očí, stratil sa za skupinkou robotníkov. Ale tentoraz ho deti nikde nezbadali, keď muži prešli okolo. Miesto, na ktorom ešte pred chvíľou stál v slabnúcim slnečnom svetle, bolo prázdne.

Jeho malí kamaráti si to nevšimli hneď. Až keď vyhladli a pomýšľali na návrat domov, začali ho na ulici, na ktorej strávili popoludnie, hľadať. Keď sa začali tiene predlžovať, pustili sa do pátrania po chlapcovi ešte horlivejšie. Nič.

Willie bol nezbedník, vystatoval sa, že raz rodičom zo žartu utiekol, možno teda chlapci váhali o čosi dlhšie, či vôbec zájst' do obchodu a povedať jeho rodičom, že sa čosi stalo. Ale napokon museli vyrukovať s pravdou von – a tak to spravili. Willieho rodičia, William a Katrina, vybehli z obchodu a začali prehľadávať okolité ulice, či niekde syna nenájdu, pýtali sa majiteľov stánkov s cukrovinkami a malých obchodíkov s potravinami, či ho nevideli. Nevideli. Willie zmizol.

A v tom momente sa stalo čosi čudné, takmer by sa dalo hovoriť o telepatii. Dokonca ešte predtým, ako polícia zaistila čo i len jedínú

stopu, dospeli Willieho rodičia a priatelia rodiny k jednému záveru. Nevyslovili to, a predsa všetci vedeli, čo sa chlapcovi stalo. A čo je ešte čudnejšie, obyvatelia Chicaga alebo St. Louis, New Orleansu, Pittsburghu či malých neznámych miest medzi nimi, matky a otcovia nezvestných detí (v tú jeseň roku 1906 ich zmizlo nezvyčajne veľa) by dospeli k tomu istému záveru. Kto uniesol dieťa? *La Mano Nera* – ako ho volali Taliani. Spolok Čierna ruka.

Čierna ruka bola zločinecká organizácia opradená mýtmi – „ohavná,² diabolská a temná banda“, jej členovia vo veľkom vydierali, vraždili, unášali deti a kladli bomby. Notoricky známou sa stala v roku 1904, keď do schránky v istej brooklynskej štvrti dopadol list. Schránka patrila podnikateľovi, ktorý sa v Amerike slušne nabalil. Od tej chvíle sa výhražné listy spolku prizdobené kresbičkami rakiev a krížov a dýk objavovali v každom kúte mesta. Nasledovali hrôzostrašné činy, ktoré sa podľa istého pozorovateľa počas uplynulých desiatich rokov zaslúžili „o zločinnosť,³ ktorá je neúmerná zločinnosti v akejkoľvek civilizovanej krajine v období mieru“. Na začiatku storočia vyvolával väčší strach medzi ľuďmi už len Ku Klux Klan. „Z hĺbky srdca sa ich boja, sú vydesení a ten strach ich stravuje,⁴ komentoval pocity talianskych imigrantov istý reportér. To isté by sa dalo povedať v tú neblahú jeseň roku 1906 aj o mnohých Američanoch.

Labarberaovci začali dostávať po niekoľkých dňoch listy a ukázalo sa, že to, čoho sa báli, je pravda. Únoscovia požadovali za Willieho päťtisíc dolárov – pre rodinu to bola astronomická suma. Nevie sa, ako únoscovia svoju požiadavku formulovali, ale podobné listy obsahovali vety ako „Váš syn je s nami“⁵ a „Neukazujte tento list policajtom, lebo prisaháme pri Svätej panne, ak to spravíte, vaše dieťa umrie“. Správu prítvrdovali kresby: tri čierne kríže, lebky a skrížené hnáty. To boli znaky Čiernej ruky.

Niektorí tvrdili, že tento spolok a jemu podobné sa v Amerike nielenže prepracovali na úplne novú úroveň vraždenia, vydierania a násilia, ale pôsobili ako piata kolóna, korumpovali vládu, aby docielili vlastný prospech. Toto pomyslenie trápilo nových imigrantov z Talianska už takmer jedno desaťročie. „Ľudia si mysleli,⁶ povedal o údajnom tajnom talianskom spolku senátor štátu Massachusetts Henry Cabot Lodge,

„že rozširujú svoje operácie, že sa vyhrážajú porotcom a postupne dostávajú pod svoju kontrolu správu mesta i štátu.“ Skeptici, medzi nimi i taliansky vyslanec, ktorí sa zježili, keď sa spolok spomenul medzi rečou, tvrdili, že neexistuje, že je to mýtus,⁷ ktorý vytvorili Američania, aby mohli nadávať Talianom. „Bieli“ ich podľa nich nenávideli a priali si, aby zmizli z ich mesta. Jeden výrečný Talian vyhlásil o spolku, že „jeho existencia⁸ sa v podstate obmedzuje na literatúru“.

Ale ak bol spolok fikciou, kto potom uniesol Willieho?

Labarberaovci ohlásili únos syna na polícii a čoskoro zaklopali na dvere domu č. 837 na Druhej Avenue detektív. Joseph Petrosino bol veliteľom slávnej talianskej jednotky. Bol to nízky statný muž s býčou hrudou, vyzeral ako robotník z dokov. Jeho oči – niektorí ich opisovali ako tmavosivé⁹, iní ako uhľovočierne – boli chladné, pohľad mal prenikavý a skúmavý. Mal široké plecia a „svaly tvrdé ako ocelové laná“.¹⁰ Nebol to však surovec. Naopak – mal od toho ďaleko. Rád sa zhováral o estetike s absolventmi Harvardovej univerzity, miloval operu, najmä diela talianskych skladateľov a hral dobre na husliach. „Joe Petrosino prinútil husle prehovoriť,“ písalo sa v *New York Sun*.¹¹ Ale jeho skutočnou vášňou bolo riešenie kriminálnych prípadov. Petrosino bol „najlepší taliansky detektív na svete“¹², vyhlasoval *New York Times*, „taliansky Sherlock Holmes“,¹³ tvrdilo sa v jeho starej domovine. Vo veku štyridsaťpäť rokov mal za sebou úžasnú kariéru, ktorou sa mohol vyrovnáť „akémukol'vek Javertovi kráčajúcemu labyrintom parížskeho podsvetia alebo inšpektorovi Scotland Yardu – prežil mnohé dobrodružstvá a dokázal toho toľko, že by to nadchlo aj Conana Doylea“.¹⁴ Keď sa stretol s cudzími, pôsobil placho, bol nepodplatiteľný, hovoril tmeným hlasom. Bol taký statočný, až to hraničilo s ľahkomyselnosťou a násilný, ak ho niekto vyprovokoval. Keď pracoval v prestrojení,¹⁵ často ho na ulici priatelia míňali bez toho, aby ho spoznali – tak vynikajúco sa vedel zamaskovať. Vychodil len šesť tried, ale mal fotografickú pamäť¹⁶ a vedel si okamžite spomenúť na informáciu načmáranú na kuse papiera, ktorú kedysi dávno zahliadol. Nemal ženu ani deti. Svoj život zasvätil oslobodeniu Ameriky od Čiernej ruky, cítil totiž, že ohrozuje krajinu, ktorú miloval. Pri chôdzi si pohmkával operety.¹⁷

Keď mu William Labarbera otvoril dvere a voviedol ho do svojho bytu, mal Petrosino na sebe čierny oblek na mieru,¹⁸ čierne topánky a na hlave čierny pinč. Otec strateného chlapca mu ukázal listy, ktoré dostal, viac však detektívovi toho povedať nevedel. Čierna ruka bola všade a nikde, na jej vševéducnosti bolo čosi takmer okultné. Boli krutí. Obaja muži to vedeli. Petrosino si uvedomoval, že Willieho rodičia „šalejú od žiaľu“.¹⁹

Detektív začal okamžite pracovať na prípade, skontaktoval sa s informátormi. Mal svoju sieť špiónov a donášačov²⁰ – *nfami* – rozprestierala sa po celej metropole. Patrili do nej: barmani, lekári, podomoví obchodníci, právnici, operní speváci, zametači ulíc („white wingers“), bankári, hudobníci, sicílski bitkári so zjazvenými tvármi. Willieho opis sa čoskoro objavil v tucte mestských novin.

Ale nik chlapca nevidel ani o ňom nič nepočul. Rodina dostala štvrtý list. Únoscovia požadovali, aby predali svoj skromný domov a získali tak peniaze na výkupné. Dom bol jediným majetkom Labarberovcov, aký v Amerike mali. Šetrili si naň celý život. Keby ho predali, odsúdili by seba i svoje deti na biedu, hroznú biedu, pred ktorou utiekli z Mezzogiorna. Ich americký sen by sa prinajmenšom o jednu generáciu oneskoril.

Spolok akosi predpokladal, ako rodina zareaguje. Vo štvrtom liste bol malý motivačný prvok – zrejme bol adresovaný pani Labarberaovej. Keď rozložili papier, niečo z neho vypadlo na podlahu. Prameň Willieho čiernych vlasov.

XXXXX

Dni sa míňali. Po chlapcovi nikde ani stopa.

A potom, takmer tri týždne po jeho zmiznutí, dostal Petrosino tip od jedného *nfame*. Ten si kdesi vypočul²¹ čudný príbeh z Kenilworthu v New Jersey. Po robotníckej štvrti sa tam prechádzala istá žena a minula na ulici muža nesúceho veľkú nošu. Práve v tom okamihu sa z noše ozval prenikavý nárek. Muž sa poponáhlal do neďalekého domu, ktorý bol taký ošarpaný a spustnutý, že ho opísala ako „chyžu“ a zavrel za sebou dvere. Ženu však plačúca noša zarazila, a tak chvíľu

postávala na ulici a hľadela na dvere. O pár minút vyšiel z domu ten istý muž s tou istou nošou. Tentoraz sa z nej nič neozývalo. Hodil ju na voz a odišiel.

Keď si Petrosino tento príbeh vypočul, okamžite vyrazil pešo na Západnú 23. ulicu a nastúpil na parníkový trajekt mieriaci do New Jersey. Sledoval vzdalujúce sa doky na West Side, lampáše podomových obchodníkov zavesené na ich vozíkoch svietili do tmy ako ohníky na úpätí vzdialenej hory. Detektív sa naklonil nad zábradlie a počúval riekou Hudson, ktorej vlny sa rozbíjali o provu parníka. Uvažoval o rôznych možnostiach, menách a pred očami sa mu vynárali tváre podozrivých, ktoré si zapamätal pred mesiacmi a rokmi. Možno pritom sŕkal pohár mlieka, ktoré si kúpil (dva centy za nepasterizované,²² tri centy za pasterizované). Plavba do New Jersey trvala asi štvrt'hodinu a Petrosino mal chvíľu na premýšľanie.

Čierna ruka bola s každým uplynulým mesiacom opovážlivejšia a nemilosrdnejšia. Ťažko si možno predstaviť to, čo sa v tom čase v New Yorku dialo. V talianskych kolóniách – ako volali imigrantské štvrte, hliadkovali muži pred svojimi domami²³ s nabitými puškami, deťom zakazovali chodiť do školy a ony trávili dni za zabarikádovanými dverami. Organizácia položila bomby do domov, tie prišli o fasády a boli vystavené napospas vetru a dažďu. Niektoré štvrte New Yorku, jedného z najprekvitajúcejších a najkozmpolitnejších miest na svete bombardovali, akoby bolo obliehané nebojácnu obludou útočiacou z Upper Bay. „Spolok temnoty“²⁴ zavraždil tucet mužov, ďalších zmrzačil a dokaličil a v moci jeho kliatby sa ocitli desaťtisíce, možno i státisíce občanov. Panika medzi ľuďmi vzrástla natoľko, že keď jedna rodina našla na dverách po príchode domov čiernu ruku načmáranú uhlíkom – znamenie toho, že ich navštívil spolok – nečakali, napochytre sa pobalili a nastúpili na prvú loď do Talianska.

A nedialo sa to len v New Yorku. Ako Petrosino predpovedal, strach sa šíril od mesta k mestu, pohlcoval krajinu ako prérivý požiar. Čierna ruka sa objavila v Clevelande, Chicagu, Los Angeles, Detroit, New Orleans, San Franciscu, Newporte, Bostone a v stovke menších miest, v ďalších stredne veľkých obciach, baníckych osadách, usadlostiach pri kameňolomoch a v dedinách roztrúsených pomedzi nimi. Nespo-

četní Američania sa stali vazalmi spolku a mnohí mu čoskoro padli za obeť – a nešlo len o talianskych imigrantov. Boli medzi nimi milionári, matróny z lepšej spoločnosti, gangsteri. V januári toho roku sa spolok písomne vyhrážal členom Kongresu a hoci táto časť príbehu nabrala pomerne bizarný koniec, niekoľkí kongresmani sa „nervovo zrútili“.²⁵

Niektoré mestá z uhoľného pensylvánskeho pásu spolok ovládol natoľko, akoby tam prebehol akýsi ozbrojený puč – rozhodovali o živote a smrti občanov. Po tom, ako Čierna ruka vraždila v Buckinghamskom okrese, poslali ľudia pensylvánskeho guvernérovi list, ktorý v mnohom pripomínal správy prvých osadníkov Západu obklúčených Apačmi: „Tunajšie životné podmienky sú neúnosné,²⁶ vražedný gang sa usadil tri míle od mesta, jedného občana strelili do chrbta, ostatným sa vyhrážajú, zdá sa, že úrady si s nimi nevedia dať rady“. Pensylvánčania sa dožadovali „detektívov a policajných psov“. Spísali sa nové zákony, avšak ich schvaľovanie bolo pomalé, nedokázali kopírovať vlnu teroru, ktorá bola zdanlivo nezastaviteľná. Juh sa búril proti talianskym imigrantom predovšetkým pre zločiny spolku. Vravelo sa, že prezident Teddy Roosevelt, Petrosinov priateľ z čias, keď ešte pracoval ako policajný komisár v New Yorku, pozorne sleduje, ako sa situácia vyvíja.²⁷ Z Bieleho domu. Dokonca aj drobný taliansky kráľ Viktor Emanuel III. sa prestal na chvíľu venovať svojej zbierke mincí, ktorou bol posadnutý, a napísal Petrosinovi o probléme, ktorý ho ťažil na srdci. K listu pripojil drahé zlaté hodinky,²⁸ ktorými chcel detektívovi poďakovať za snahu o porazenie temnej zločineckej armády. Občania štátov od Indie po Francúzsko a Anglicko s napätím sledovali, ako dopadne tento súboj medzi silami civilizácie a anarchie. A možno pocitovali aj štipku *Schadenfreude** pri pohľade na to, akým problémom čelí v súvislosti s tmavookými imigrantmi mladý štát.

Petrosino si túto pozornosť uvedomoval, a to z dobrého dôvodu. Nebol len zamestnancom newyorskej polície, bol slávny (možno najslávnejší) Američan talianskeho pôvodu. A so slávou prichádzala aj zodpovednosť. Spolu s malou skupinou krajanov, tvorenou jedným právnikom, prokurátorom štátu New York a zakladateľom istej pod-

---

* Škodoradosť, pozn. prekl.

pornej organizácie sa detektív rozhodol pomôcť Talianom vybědnuť zo zúfalej situácie. Hovorili o nich, že sú divosi, že sú nevhodní kandidáti pre americké občianstvo. Petrosina to hnevalo, vôbec s tým nesúhlasil. „Taliani majú vrodenuú lásku k slobode,“²⁹ vyjadril sa pre *New York Times*. „Vo svojej domovine museli urputne bojovať za osvietenstvo a Taliano vďačí tomu, čím je teraz, ich hrdinskému úsiliu.“ Ale jeho úsilie spraviť z Talianov plnoprávných Američanov troskotalo tvárou v tvár vojne so spolkom. Dokonca aj *Times* vyzývali k tomu, aby sa neprijímali ďalší imigranti z južného Taliano. Ako mal očistiť meno svojich krajanov, keď „vampíri“³⁰ z Čiernej ruky kládli bomby, kaličili a vraždili ľudí v celých Spojených štátoch?

Petrosino zistil, že sa to nedá a tá skutočnosť ho rozzúrila. Spi-sovateľ H. P. Lovecraft spomína v liste kamarátovi nepriateľstvo, aké Američania pocitovali voči novoprišelcom. Imigrantov z Taliano, ktorí sa hrčili na Lower East Side, opísal ako stvorenia, ktoré „nemožno ani s prižmúrením oboch očí nazvať ľudskými“.³¹ Nie veru, „boli to obludné, meňavkovité a neforemné odvodeniny pitekantropov, len napochytr odliate z akéhosi páchnuceho lepkavého slizu prúdiaceho z trhlín v zemskej kôre, vyplazili sa na špinavé ulice, presiakli na ne, vchádzali do domov a vychádzali z nich spôsobom, ktorý pripomínal len jedinú: zamorenie červami alebo pohyb bezmenných tvorov z hĺbok mora.“

Keby bol Petrosino vyhrával vojnu proti Čiernej ruke, jeho krížová výprava by prebiehala hladšie. Ale rok 1906 bol zlý: prišiel o krv, spojencov a teritóriu. Tieň spolku zahalil celú Petrosinovu adoptívnu domovinu – siahal od kamenných rezidencií na Long Islande až po seattleské neprívetivé činžiaky. Petrosina trápili neblahé predtuchy.

Ale dnes večer odložil všetky starosti bokom. Musel nájsť Willieho Labarberu.

Parník pristál pri brehu a on vystúpil. Zavolať na drožkára, nasadol, muž hvizdol na kone a uháňali do Kenilworthu, asi dvadsať metrov na západ. Z móla poodchádzali pasažieri a kôň ťahal na palubu voz naložený uhlím. Pred spiatočnou cestou na Manhattan potrebovali doplniť palivo. V dokoch zavládlo ticho. O niekoľko hodín neskôr sa opäť prirútila drožka a vystúpil z nej Petrosino. Počkal na trajekt,

potom nastúpil na palubu. Parník vyrazil z prístavu a šmýkal sa po tmavých vlnách k plynovým lampám blikajúcimi v nízkych nachýlených budovách pri brehoch rieky. Bol sám, chlapca nenašiel.

Keď Petrosina trápil nejaký výnimočne ťažký prípad, mal vo zvyku³² utiekať sa k Verdiho operám. Bol to jeho obľúbený skladateľ. Zobral do rúk husle a sláčik a zahral pieseň „Di Provenza il mar“, Germon-tovu áriu z *La Traviaty*. V nej utešuje otec svojho syna, ktorý prišiel o niekoho, koho ľúbil. Pripomína mu jeho domov v Provensálsku, žiarivé slnko a sladké spomienky:

*O, rammenta pur nel duol
ch'ivi gioia a te brillò;
e che pace colà sol
su te splendere ancor può.*

(Ach, spomeň si vo svojej bolesti,
na šťastie, ktoré si zažil
a len tak môže mier
vyslať k tebe svoje lúče.)

Petrosino sedel vo svojom staromládeneckom byte, bez prestávky hral túto áriu, jeho mocné ruky viedli sláčik pomaly po strunách – od váhavých prvých nôt až k ťažším partiám. Je to nádherná skladba. Clivá. Vyjadruje túžbu po minulosti, po časoch, ktoré sa už nikdy nevrátia.

Ako si iste viete predstaviť, v tú noc si Petrosinovi susedia tú áriu vypočuli veľakrát.

ČIERNA RUKA